

Jakob Breiger Simon Hetling

Disputatio Philosophica De Constitutione Methaphysices

Rostochi[i]: Pedanus, 1619

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn729269116>

Druck Freier Zugang

F. Breign.
R. U. phil. 1619.

Disputatio Philosophica
DE
CONSTITUTIONE
METAPHYSICES:

Quam
JEHOVE AUSPICIIS DUCTUQ;

IN
Incluta Academia Rostochiensis

Publicè proponunt

M. IACOBUS BREIGERUS
P R Æ S E S

SIMON HETLINGIUS Ostervicensis
R E S P O N D E N S

*In Auditorio Majori ad d. 28. Augusti
horis matutinis.*

R O S T O C H I
Typis exscripsit Joachimus Pedanus,
ANNO M. DC. XIX.

Clarissimo & Praestantissimo viro
Dn. M. JOHANNI NENDORFIO
P. C. Scholæ Goslariensis Rectori &
moderatori meritissimo præceptori olim
suo summopere colendo.

N E C N O N

Prudentia probitate & humanitate conspicuis
V I R I S

Dn. J O H A N. Hassen /

E T

Dn. TILEMANNO Clausen populari:
Civibus Reipubl. Hamburgensis
primarijs.

*Dnn. Fauctoribus Promotoribus aeternum
sufficiendis,*

Hanc disputationem Meta-
physicam.

testificandæ gratitudinis ergo

Dico

Simon Hetlingius
Resp.

Corollaria.

1. Verus usus Philosophiæ non pugnat cum Theologia.
2. Metaphysicam dicere Sapientiam non repugnat illi, qui dicat scientiam.
3. Principia & affectiones Metaphysices negari non possunt, si Scientia esse debeat.
4. Formæ elementorum non sunt Qualitates, sive motrices, sive alteratrices: hæ enim à formis illis fluunt, ut passiones eorum propriæ.
5. Elementa sunt transmutabilia: non tota tamen simul, sed quoad partes: & quodlibet quidem in quodlibet transmutari potest.
6. Duas qualitates in singulis elementis summas esse nemo philosophantium affirmat.
7. Qui dicit temperamentum substantiam, errat.
8. Mores quodammodo sequi temperamentum non negamus.
9. Intellectus considerationis Physicæ est: quantumvis Entia à materia abstracta sint alterius scientiæ.
10. Anima rationalis tota est in toto & tota in qualibet parte corporis.
11. Intellectus suâ naturâ immaterialis & immortalis est.
12. Qui DEUM Quidditative cognosci putant, non errant: Sed tamen veritatem non assequuntur qui DEUM per omnia prædicata essentiæ ejus congrua usq; ad ultimas quasi differentias ab homine cognosci posse arbitrantur.

Orna-

Ornatissimo Juveni

SIMONI HETLINGIO

capiti suo unico charo

Suspensa quamvis montium cacumina
Sinter trecenta, & inter horrentes specus.
Rupesq; vastas; mille cincta & semitis
Ambagibusq; mille, duris sentibus,
Scientiarum, casta queis Virtus, Decus
Rerumq; cunctum præsidet dux Gloria,
Arx celsa: non ætate desunt hâc tamen,
Qui, pervicace fascinati amentia,
Vel melle technis, mille, nequicquam, modis
Vaitare, telluriqu; planæ nobilem hanc
Æquate conati. Ast inanis ô labos!
Conamen eventuq; cassum! Plurimi,
Iguava molliore quos dulcedine,
Imago somni certa transversos agit
Inertia; aut propterva Virgo Cypria
Secusq; fallax; longa duri tædia
Laboris exosi, & viâ septemplici
Conterriti, spernunt eandem Gloriæ
Ædem. Sed ô HETLINGE, magna ter trium
Et cura corq; virginum, dexteraq;
O Gratiarum educte, commercî nihil
His cum tibi. Nam quam potens rerum sitis
Calore pulcro pectus erectum tuum
Quasset, probatum das modo nobis: ubi
Fultus cathedrâ spiritus & ignea
Fortis juventæ provocare robora
Ausis. bonum conamen! Ipse pergito
Litare menti sic bonæ, & si quid tuor,
Te Fama quondam in arduum feret virum
Per ora penna nesciente solviet,

L. Mâ, f.

Hermannus Ernesti Brunovicannus.

Exercitationum Metaphysicarum

PRIMA

DE METAPHYSICES
CONSTITUTIONE.

THESIS I.

Bene C.C Salustius, & profus ad mentem τῶν Δαιμονίων ἀνδρῶν. Animus nobis cum Dijs, corpus cum bellis commune est. Eoq; multo videtur rectius, ingenij, quàm virium opibus, gloriam quærere. Corn. M. Isag. p. 1.

2. Ingenij gloriam cum dicimus, cavetis ventosam illam interpreteris, quæ delirantes concinnat in orbe mortales, uti alijs magis, quàm sibi metipsis de sese credant. Veram intellige, quæ ipsissima & animi & hominis perfectio est ac beatitudo. Non quidem Spiritualis illa, quæ merâ nobis contingit gratiâ divinitus, sed Philosophica isthæc ac Naturalis, cujus exortem esse Studia Sapientiæ ac meliorum literarum neminem ἐκ τῶν τῆς χρευσῆ γῆρας λαβάνων patiuntur.

3. Ecqua verò in re consistat ipsa hæc, si quæris, ex Corn. Mart. respondebo; in Intellectione, sive ἐν τῇ τῆς ἀληθείας Γνωσει; ἐν τῇ Πηγεσίδει.

4. Voces hæc Alex. Aphrod. sunt, quem sequimur in eorumdem usu: immò & rei sensu: erroneò, si eos spectes, quos Epicuri de grege porcos veris exprimere umbris volupe; & istam mortallium intuearis turbam, cui curæ cordiq; nihil, nisi quod πρὸς τὰ ἀλφίστα, ad machinas, ut inquit Scal. farinarias conficiendas, ad lucellum parandum faciat: probò verò, si τῆς (placet repetere vocem) δαιμονίως ἀνδρας.

γ. Divi-

5: Divinos inquam viros, priscae sapientiae ac prudentiae candidatos, quos jure rationibus persuasi sequimur, quibus de meliore luto finxit praecordia Jupiter. Aristotelis exemplo; apud quem *παλαιῶν λόγων* mentio honorifica, & autoritas prima: cui *ἀμείωτον τὸ πρῶτον* 1. Metaph. §. 15. Furij monitu apud Macrobi. l. 2. Saturn. c. 10. qui ad Caeinam, Veritas, ait, nobis semper, si sapimus, adoranda.

6. An, quia persuasum quisq; habere sibi debeat, veteres, ac maximè patrias traditiones esse verissimas? Et homines ut propius abfuerunt ab ortu & divina progenie, hoc etiam meliùs ea, quae vera erant, animadvertisse, credendum Platoni est?

7. Scio; rident nostratem hunc animum novitij scenae Academicæ Actores, juvenilis viæ repertores, quorum tot cernas, etiam solitudine hac, quae est in Musarum aedibus, durante, quot numerare dies solet annulus annuus anni. Hi ut in sphaera ludo simul discimus & mittere & excipere commodè: sic in doctrina accipiunt unâ operâ & mittunt; concipiunt simul ac pariunt. Et hinc nascuntur illis nunc Compendia, mox Systemata &c. Omnia autem novâ, hæctenus inauditâ & elegantî (tamen, si Dis placet) methodo, artificiosissimè, & absolutissimè conscripta.

8. Sed quid ista ad nos? Nihil fateor, si sibi & suis ista velint. Multùm; si bonis artibus funus inducere: si Sexagenarios de ponte deicere; si Sapientiae veterum alumnos, quia tales, exsuccos, exsanguis, & omni eruditione exortes dicere non desierint. Quo in igni illis (Ratum, Kkm, Timpl. alios intelligo) ferrum strenuè, integro seculo fuit. Quo modo? An, inquam dormientes vidisti, majore aliqua noctis tempesta vi è strato in lucem subito protrahi? Satis habent vestem arripere, qua partes necessarias (ita eas vocabant, quâ viri sumus) pudori tegant, coloris aut elegantiae securi. Quo eventu? Ut sæpè Sapientum consulti rescriptam ipsis: Sacrae Musæ, & sacra Musarum limina! Exesse profani. Et Hercules vidimus Academicos, volucres hasce, ut olim ille aves Stymphalicas ex Arcadia, sic ex Consistorio, ex Theatro Philosophico abegisse. Qua de re, nisi Deus nolit, aliàs & sole clarius meridiano.

9. Nunc τὰς δαιμονίας, quos dixi, viros adamasse satis: ut sententiam eorundem de Perfectione & ἁδαιμονία, verè humana repe-

repe-

repetivisse videar. Quam & veram, & eruditam censemus; rationibus ducti, quas nec Heracliti eludat Sophistica, quâ nix potuit nigra fieri; neque ejus acumen solvat, qui Diogenem cornua habere, contra manus luminumque testimonium disputabat. Laert. lib. 6. c. 2.

10. Ecce tibi! Deus omnium rerum finis & mensura. Post Deum homo principe locatur loco, & reliqua omnia propter hunc facta. Antiquum hoc Protagoræ dogma: & probat Aristoteles (Picc. in Isag. vide c. 1) in loco non uno. Verum enim verò ut homo aliarum mensura est: sic à Deo mensuratur. Quare is optimus, & perfectissimus habendus demum homo, qui proximè ad Deum accedit, & ὁμοῖται (Jambl.) ὁμοίεται μάλιστα τῷ θεῷ (Alexand. in 1. Prior. & alibi sapius.)

11. Ὁμοίωσις hæc in quo consistat, nunc vide. Et ne aberres, Deum intuere, quò maximè Deus sit, & in quò divina perfectio. Ubi ne tibi prolixiori (qualis esse hic quis possit non ineptè) face & viatico opus sit, quæ communem meruere assensum, quasi rude dotata jam - olim, præaccepta; inter quæ hoc est, quojus auspicio facilis nobis meta. Bonorum summa duo: θεωρία Veri, & πράξις boni: Hæ (πράξις) humiliores & abjectiores sunt, quàm ut Dei perfectionem constituent: fortasse nec in divinam naturam cadunt, si præsertim Aristot. fides 1. 10. Ethic. Et numquid argumentum voles? Dabo. Virtutes cui competunt, hunc (v. g. hominem, vide Alex.) faciunt meliorem. Quod de Deo dixisse, a non ter & amplius absurdum fuerit? Alex. 1. 4. Quæst. 10.

12. Verùm θεωρία ipsò verbi consiliò (quippe à Deo nomen traxit) satis ostendit, quàm probè Deo tribuatur! Ut verum illud Alex. in proœ. prior. verbum habeamus: τῷ θεῷ συνεχὴς τῆς ἀληθείας ἢ τῆς ἀληθείας θεωρία. Unde nihil proclivius, collectu, quam quod th. 3. diximus, repetivimus th. 9.

13. Argumenta ejus nisi omittam, peccem in Institutum nostri rationem. Et quia tamen in eam decreti hujus Peripatetici ductu ceu janua, non pseudothyro, intromitti poterimus, una complexa dabo thesi, quæ huic loco, etsi deducendo eorundem robori angustior sit, sufficere possint.

14. **Horsum E. illud (1.)** vocabimus, quod ab Arist. in fronte 1. Met. positum, Dn. Corn. p. 2. Isag. repetit: Omnes homines scire naturæ instinctu (Φύσις) desiderant. (2.) Ἀληθείας καὶ τὴν ἰστορίαν καὶ τὸ πᾶν ἀποσκοπεῖν οὐκ ἔστιν ἄλλο ἢ τὸ εἶναι: solus homo ejus capax; quia & ab illis differt. (3.) ligum ejus 1. sensum amor est: qui maximus in eos, qui cognitioni in nobis subserviunt. 2. peregrinatio, quæ jucunda non esset, nisi & multa videre, & discere plura, nobis contingeret. (4.) Et quid naturale magis, atq; oprabilius homini, quam imperare & superiorem esse alijs, sic ut ceteri te audiant, auscultent, tibi obtemperent? At istud est, quod cognitione homo consequitur, & scientia. Fac unâ vehi scaphâ Alexandrum regem, Papam Romanum, Euclionem Plautinum, Thrasionem Terentianum, navigandi rudes alios: & hanc navem medijs hæere sciente Aquilone, in fluctibus: annon præ tota illa & purpurata, & rasa, & avarâ, & grandiloqua turba hominû, cum famâ, tum familiâ ignobilem eligeres regendæ navis peritiâ instructum? In bello cui parere duci milites volunt? nobilissimo an cognitione rei militaris præcellenti? Taceo alia: Taceo 5. totum veterum Aristotelis interpretum, (Alex. Ammon. Them. Philop. Aver. Boeth. Alb. M.) & recentiorum magnam partem chorum, ne malo nobis ac remoræ hic, alijs molestiæ esse incipiam.

15. Est verò Scientia nostra, uti mensuratum aliquod: res & objecta, mensuræ sunt. Horum autem conditio ac natura non una est: undè una etiam omnium rerum Scientia esse non potest; sed plures erunt: inter quas etiam diversitas dabitur, ex objectorum distantia nata: Corn. M. Quâ de prolixam texere orationem hic esto. *πίστευον.*

16. Istud hujus loci maximè est & operæ precium, si cogitemus, Aliam ex Disciplinis hisce esse Universalem; Alias Particulares: quarum Illa de Ente in universum tractet; Cæteras has unam aliquam Entis partem abscindere, qua de considerent. Sic Physicus agit de Ente mobili: Mathematicus de Quanto. Arist. 4. Met. Corn. Arist. Slek.

17. Sed hæcæ posterioris generis Disciplinas, agite nunc bonâ cum veniâ dimittamus; ut ad Universalem rectâ ire liceat: cui

qui sacra facturi certis quibusdam Disputationibus, in publicum
edendis, ut adinstar animi nostri canalis sint, per quem interio-
res mentis conceptus impetu, sed & ordine quodam effundamus.
Vestigia pressuri καὶ δύναμιν Corn. Mart. Arn. Slek. Idq; eâ causa,
quia excellentis ingenij virum plus ego credo affectum senem
esse, quam juvenem. Sicuti in viâ minus errat, qui viâ gnarus: qui
verò hunc pari pede sequitur, improvidè non currit in saxum,
aut pilam: sic in literarum Studijs meliores duces οἱ παροδευμένοι,
& felicius metam attingunt, qui eos sequuntur.

18. Audeamus ergò, & in ostio formosum nostrum insti-
tutum reddituri, sequamur exemplum eorum, qui magnis ædi-
ficijs ideam præmittunt, & imaginem; ut illis, qui sumptus fa-
ciunt vel Spectatores futuri sunt, studij operavè impendendæ
crescat libido. Slek. ille meus Musagetes: sed in re alia.

19. Imò Aristotelis 2. Met. c. 2. t. 15. jussu, qui ἐπισημν
ipsam ἀπόπῳ ἐπισημνῆς distinctam sejunctamq; voluit.

20. Est autem idea ac umbra illa futuri operis, tabellâ hâc
& hic in vestibulo ædium Metaphysicarum, παιδείας (sic Arist.
1. de part. appellat) habitu auctore suspendenda: quam Consti-
tutionis vocabulò aliqui non malè: alij Præcognitorum; plures
Proœmij: plurimè alijs designant nominibus.

21. Continet verò isthæc Constitutio totam artem, univer-
sum opus: sic tamen, ut ipsius artis operisne nihil sit. Cujus
enim quæso partis foret? an Communis? an Propriæ? Neutrius
herclè esse poterit sine vel hujus vel illius injuria. Ergone totam
continet & sic utramq; partem? Id est, quod dixi. Quomodo
verò istud, ut tamen ipsa ars, ipsum opus, non sit supervacuum?
Nempè si pro idea, si pro Delineatione artis habeas. 2. Subjectum
Constitutionis hujus ars & scientia ipsa est. Et in hoc quidem
loco, Metaphysica, cujus essentiam explicabit per definitionem;
divisionem &c. Metaphysicæ autem objectum Ens est, quat.
ens. E. distinctis gaudent Subjectis. B. distincti habitus sunt: &
sic distincta quoq; operâ doceri, scribiq; volunt, ut distinctas ideas
imaginesq; obtineant. Et annon 3. quia ἀπόπῳ ἐπισημνῆς, aue-
rè ejs aliquid est, propterea ἐπισημνῆ non est? Prorsus.

▲ 3

22. Certe-

22. Ceterum Metaphysices voce quam designemus disciplinam, obscurum non est: eam nempe & ejusmodi Scientiam, quæ generali Entis rerumq; cognitioni insitens, ea explicat, quæ reliquis disciplinis omnibus usui quidem sunt, nulli autem harum adscribi possint velut domestica. Slek.

23. Generalia ista quæ sunt, mox & infra patefceret. Nunc vocis (Metaphysices) authorem si inquiramus, fatebitur ab Arist. eam non esse. At verò in Arist. nunc est, & usu trita, atq; perverus. Aded ut vel à Theophrasto, cujus, hoc indice, opus exrat, vel vetustissimis Arist. Interpp. usurpata fuerit: quippe, quam & Plut. habet in Alex. & Aphrod. in Exp. l. 2. & 3. Met. Philop. in princ. super hos libros.

24. Adscribam incunabula ejus? Dicitur ἀπὸ τοῦ μῦθου τῆς Φυσικῆς. Consilio certè; cujus ratio non ita liquida est, abeuntibus hic in diversas Philosophis partes; Alex. Averr. Philop. quibus contraire ausus quondam Albertus. Verùm nos non admodum moramur ista litigia; Sed quicquid litis tamed heic sit, ageris sopiamus. Turbas has vox μῦθου dedit: explicata alijs per post, alijs per super. Et meo judicio, malè pars neutra. Annon enim post Naturalem scientiam inventa? Et quid videtur? anne post eandem discenda Metaphysica? Platoni 7. de Rep. non aliter visum, qui caute admodum & non nisi tricesimo anno auditorem in has intromitti voluit Scholas. Posteriores quod defendat, ipsa Objecti genuina conditio est, qua altissimo & dignissimo loco positum, Physicæ familiam transcendit omnem.

25. Plato, vel ap. hunc Socrates potius, cum Scientiarum hanc aquilam agnosceret, eamq; cerneret θεμελιῶν ἢ πέλας reliquarum esse, & super eas positam velut structuris summis parietum lorica superstruitur; nomen verò idoneum non inveniret, Dialectices vocabulo, timidè inscripsit.

26. Timidè, dixi præeunte Slek. nec fallor. Immo quæso te, quæ in Dialecticam communiter sic ac propriè dictam, descriptio (th. 25.) Platonica cadere potest? Sed & pergit Plato l. dicto, 7. de Rep. Dialecticâ hæc ferè nulla alia fastigij loco superior poni potest. Hæc est, (ut iterum ex 2. de Rep. dicam) quæ reverà barbarico quodam cœno demersum animi oculum, paulatim
arabit

trahit, subtrahitquè; Platonem Academia sequitur; & in eâ Plotinus, alij: qua de re videatur præceptor noster Joh. Slek. disp. 7
Metaph. 1. th. 5. 6. 7. 8. 9.

27. Ad Aristotelis deveniendum Appellationes: quarum pars à Forma, pars ab Officio, à Subjecto item, vel Subjecti aliqua parte, vel etiam à Dignitate ejusdem desumpta. In quibus omnibus singulisq; qui non cernat manifestum præstantiæ utilitatisq; argumentum, quid ad perfectam cœcitatē ei deesse tandem, existimabimus?

28. Sic Primam Philosophiam vocat 1. Phys. c. 9. t. 83. 2. Phys. c. 2. t. 26. VI. Metaph. c. 1. X. Metaph. c. 4. ratione, quam insinuat VI. Met. c. 1. Dicitur 2. Scientia Theologica 1. 6. c. 7. l. 10. c. 7. *ἡγεμονία καὶ ὑμνωσία* 1. Metaph. t. II. Vocatur 3. *ἐπιστήμη τοῦ ὄντος* 4. Met. t. I. Sic 4. Sapientia 1. Met. c. 2. dicitur. 5. *ὑμνωσία* 1. Metaph. c. 2. *ἡγεμονικωτάτη* 2. Met. c. 2. *Κυρία* 1. post. c. 7. *Κυρωτάτη* II. Met. c. 7. Tandem vocat eam absolute Philosophiam 3. Met. c. 2. & Philosophi scientiam 10. Met. c. 3. Quorum nominum rationes & verbo insinuatæ th. 27. & aliàs nobis explicatæ.

29. Disciplinam autem hanc ponendam esse & negari non nisi stultissimè posse, inde à nata philosophia certum fuit. Ecce Thaletem, Pythagoram, Anaxagoram, ceteros antiquissimos Philosophos, quibus frequentem de Ente, uno, vero, bono, principijs, primis causis &c. meditationem fuisse institutam, non obscuram; manifestius autem de Platone & Socrate, quam ut probatione indigeat.

30. E Sophista, & Parmenide id Slek. ostendit eleganter, quem vide: & ex eo etiam hoc nota, Ægyptiorum illam, quæ in Hieroglyphicis, disciplinam meliorem majoreq; sui parte Metaphysicam jure dicendam. Aristotelem si quis prodire hic velit, non calculum tantum nostrati thesi adjicit in toto opere Metaphysico, sed & exemplo probat in fronte 1. Physic. ubi Metaphysicæ indutus habitu, sententiam eorum, qui omnia faciebant unum ens, duobus refellit argumentis, ex multiplici videlicet Entis ratione, & varijs Unius acceptione deductis.

31. Frustra hinc inquirunt Arn. Slek. & ineptè Arist. primam Philosophiam

8 phiam appellavit, tribunal ejus adierit; nisi Parmenides & Melissus illius & uti foro consueverint, & supremam in judicandis controversijs autoritatem agnoverint.

31. Quæ verò Aristotelem secuta est ætas, hanc Metaphysicæ disciplinæ hæreditatem, non adijt tantum prompta; sed & per varias gentes, nationes, familias, serie nusquam interrupta, non sine multo studiosorum ingeniorum fructu, transmisit.

32. Verùm Gallia tandem retro-annis ausa facinus, cujus reliquus orbis ne suspicari quidem potuit initia. Idq; auctore P. Ramo, magno per me in re Mathematica (etsi repugnent Matheseos nonnulla lumina) & Oratoriâ Tribuno. Hujus audacia, ait Arn. in Epit. Metaph. p. 4. eousq; processit, ut, postquam alias Philosophiæ partes satis conspurcaverat, arietes etiam contra caput moverit, quod in *Scholis Metaph.* passim deridet. Et in proem. l. 1. item l. 1. c. 1. 3. l. 5. c. 29. ejus doctrinam Logicæ adjudicat.

33. Cernitis Petrum Ramum; & non obscurum decretum ejus: quod è bono Reipubl. literariæ, è Schola Veritatis non esse, breviter ostendam, postquã de Quæstionis statu constiterit. In quo satis ridiculi, qui Metaphysices voci adedò infensi infestiq; ut hanc dari negent: Primam autem Philosophiam faciliè admittant. Quin & illi, qui primã Philosophiam Arist. non ferunt: aliquã a Rameam asserendã arbitrantur, in Æsculapij templum deportandi, quod in insula est, ut ellebori bibant, quantum satis erit. De ipsa enim Scientia, sive in habitu & essentia, sive in typo & ideâ (neq; enim ista nunc ego moror) considerata lis est; de Subjectis istius habitus, aut causâ conscribente nequaquam. Perijt habitus Metaphysicus Aristotelis cum ipso, in quo erat, anno & Oratorum principi Demostheni, & Philosophorum summo heu dolor! funesto, qui fuit, si Apollodoro, Laertio, Pererio credimus, Olympiadis C X I. tertius.

34. De Disciplina ergo ipsâ-hâc (vide th. 22.) quæritur. Quæritur inquam. 1. numquid detur talis disciplina, quæ versetur circa ens quat. ens. 2. Et si detur, quæritur ulterius, numquid ita detur, ut sit realiter eadem cum Logica, & nihil contineat, nisi meras tantologias Dialecticas; an verò sit peculiaris aliqua Scientia,

tia, secundum rem à Logica distincta. Quod si affirmaveris, 3.
de Modo differendum erit, quo distinguantur.

35. De singulis (benevolentia hujus ævi ratione habita) breviter, & sine numeroſo argumentorum exercitu. Primam autem quod spectat, eam probabimus triplici rationum genere. Desumuntur enim vel 1. ex parte Intellectus. 2. ex parte rerum scibilium. 3. ex parte Disciplinarum particularium.

36. Illud explicaturus Javellus 1. Metaph. tract. 1. præcepit quod theſibus 3. 9. 10. seqq. nobis constitutum, in rerum scilicet contemplatione, hominis germanam consistere *ὁσιπέλειαι*, qua, ut Dn. Slek. hac in re loquitur, è brutorum caveis opificumq; officinis exemptus, per gradus prudentia civilis transiens, cœlestibus genijs affinitate jungitur, ipsumq; *τὸ πῦρ τὸ πικρὸν* (ut Trismegistus dicebat) æmulatur.

37. Nempè non sensui tantum conjunctus intellectus noster est, sed & divinum quippiam in se habet, immaterialis, simplex abstractus, atq; incorruptibilis (Quorsum respexit cum vate dicam, prudentium Flos ac propago gentis antiquæ virtum, quæ hominem Dei mundiq; nexum; horizontem Universitatis; imſimum supremi & supremum imſimi appellavit.) existens. Qua in parte annon objecta habet, quæ supra materia conditionem posita, cognatione quadam simplicitatis, immaterialitatis atq; abstractionis, divinitatisq; intellectum ipsum propius attingant? quorumq; cognitionem ipse seridò, stimulante naturali illo, de quo Arist. 1. Met. desiderio, inardescat? adeò ut & sine ea suum isthunc animi cultum perfectum absolutumq; non arbitretur.

38. Ex quibus propemodum etiam Secandum pater. Ecquis enim dubitat de rebus divinis, anne quam - maximè actu sunt; adeoq; & maximè veræ? Ut statum essentia suæ certissimum obtineant, secundum quem cognosci aptæ - natæ sint: imò debeant. Cujus argumenti impetum eludere nec is hîc quidem poterit, qui peculiarem Immaterialis Scientiam vindicavit. Neq; enim 1. hæcenus de eo nobis constitutum. Et 2. si esset, quod dicitur, verum concessumq;, numquid in Abstractis supersunt attributa generalia, & communia principia, quæ ex proprijs earum naturis conditionibusq; nequaquam fluunt? Adeo quidem 3. ut rectà te ducant ad Ens ipsum; quod utrisq;, & materialis & ab-

B

stractis

30. tractis superius altiusq; , cui & affectiones illæ generales principiaq; communia primò & adæquate competant.

39. Ex quibus argumentum emergit, quò nec frequentius quidquam, nec fortius in hac causâ. Ubicunq; datur subjectum, quod certis affectionibus & principiis instructum, ibi datur Scientia. Hic datur hujuscemodi. Ergo. Majorem firmo i. Auctoritate Arist. i. post. t. 76. Themistij i. post. c. 21. à quibus non abeat, nisi qui apertè ἀγαπησίαν profiteatur, & rectâ in antiquo - novorum Pyrrhonorum castra concedat. 2. Ratione non infirma, ex Arnif. in Constitut. c. 1. Scientia est cognitio Affectionis de Subjecto per mediam Causam. Ut autem hoc fiat, tria adesse oportet: Id quod cognoscitur, Peripatetici vocant Majus extremum: Per quod cognoscitur, nim. Medium, & tandem De quo cognoscitur, nimirum subjectum. Minor hæc ipsâ meridiana luce clarior, tum ex dictis, tum ex. iv. Metaph. c. 1. Qua de re infra latius.

40. Tandem reliquas mihi vide Disciplinas particulares, quæ indigentiam suam & obscuritatem non agrè proficentes, Metaphysicæ veluti Solis alicujus lumine splendescunt, ab eâ dirigi, & primorum principiorum quæ sceptra regi gestiant. Prodeat Physica & omnium loquatur ore. Hæc ἐπιχειρία, δυνάμεισιν Necesstitatis, Contingentiæ, Finiti, Infiniti, Unitatis, Diversitatis, Oppositionis &c. mentionem sapiuscule facit; sed nunquam ea in rationibus nativis πραγμολογίῳ considerat, nusquam definit, nullibi explicat. Nec considerare unquam, salvis Scientiarum finibus & bonæ demonstrationis requisitis audebit, poteritve. Quam enim quæso facinoris hujus sui prætendat causam? An quia carere illorum non potest usu? an verò quia generalium hujuscemodi notionum realium, terminorumq; scire havet naturas, rationes, distinctiones, multiformes acceptiones? Sic est. At quid animi tunc esse putabis Mathematico, quid Ethico, quid Logico? (immò quid Theologo, JCro, Medico?) quorum quisq; sibi istos rapere posset; & eodem quidem jure, iisdemq; quas Physicus adducebat, rationibus.

41. Ergò cum non sit causa major, cur in una (v. g. Physica) considerentur magis quàm in alia, necesse fuit invenire Disciplinam aliquam, quæ certamine dirempto, talia consideret, à qua deinde

Deinde reliquæ hujusce terminorum rerumq; generalium acci-
pian cognitionem, & in suam quæq; bonum vertant, ἐφ' ὅσον
ἐπίσης ἰσάδων dicente philosopho I V. Metaph. t. 7.

42. Alta argumenta nec repertu hîc rara, nec excogitatu ar-
dua ei, qui mediocriter versatus in ijs, quæ olim Cor Aristotelis,
aut Plato, sive etiam post isthos, reliqui Sapientiæ primæ Tribuni
liquere seclis æmulandum posteris: Quamvis & ista tamen sin-
gula ad aliquod horum generum minimopere retuleris.

43. Abeundum ergo ad Secundum. In quo ita versatus P.
Ramus, ut scribere non veritus fuerit, in opere Metaphysicæ Ari-
stotelico nihil esse nisi puras-putas tautologias Logicas. Dadu-
chum hunc sequuta reliqua Mundi novatorum, Aristotelis ob-
trectatorum, Sic Scal. vocat exerc. 365. s. t. turba: à qua ne latum
quidem unguem discedunt Anti-Corneliani Helinstadrenses,
interprete Notholdo in Diatr. c. 13. Nuperis annis ita proponi
cœpta hæc res est, ut quæsitum ab illis, numquid modus essendi
(qua voce rem Metaphysicam indigerant.) distinctè; an verò
junctim cum modo arguendi sit explicandus? Et negarunt prius.

44. Mihi hæc in re veram Corn. Mart. judicium semper vi-
sum: Mirandum, inquit ille, meritò videtur, posse homines in-
veniri, qui nomen suum profiteri inter doctos ausint, & nihilo-
minus negare Metaphysicam, aut eam cum Logica confundere.
Deinde bellum istud notamus intestinum, quo Schola Ramea,
domestica veluti seditione, afflicta, & exhausta, erubescere cœpit
jampridem argumenta fortium Aristotelicorum.

45. *Ἐπίδειξις* ut aliquid addam, responsum parabo gemi-
num. 1. Non omnia Metaphysices in Logica Petri traduntur. 2. Nec
ad Logicam pertinent. Dixi mentem. Quid! an placet ista sine
rationum dote? Profectò manifestior est, quam ut probari de-
beat. Probabo tamen, ne te gratis pœniteat fuisse sive credulum
sive probum. Idq; fere verbis Arnif. dicentis. 1. Unum & multa,
Verum, Falsum, Actum, Potentiam, Necessitatem, Contingen-
tiam, & reliqua summa capita, nullibi in Logicis Rami explicata
videmus, sicut nec Accidentium definitionem, divisionem, vel
Substantiæ declarationem inibi reperimus. Quomodo verò erga
Ramus hæc sese impiarunt, quod cum concivibus suis censerit
non mereantur? 2. Qui proponit Scientiam Entis tradere, illum

B. 2

oportet

12. oportet primum generalia generaliter, deinde specialia specialiter tradere: id quod per totum l. 2. Schol. Logic. singulis ferè capitibus Ramus inclamat. Sed omnibus Entis speciebus communiter insunt Unum, Verum, Bonum, Causa, Causatum &c. E. & hæc universaliter tradere debuisset Ramus, antequam Species Entis per loca sua disponeret.

46. Alterum hinc ostenditur. I. Logici actus elicited est tradere modos ad inveniendam veritatem, qui modi sunt notiones secundæ. At verò quæ in Metaph. tractantur non sunt tales vel notionis sive modi sed ipsæ res, in quibus per instrumenta Logica Veritas investigatur. Ergo.

47. II. Ipse Ramus Species Entis proponit in eum finem in Logicis, ut sint materia inventionis. Sed in Ente per accidens est, ut fiat inventionis materies. Metaphysicus verò pollicetur de Ente ἢ ὄν inquit Arist. IV. Metaph. t. i. ἢ τὰ τέτα ὑπάρχοντα καὶ αὐτῶ, sive, ut loquitur t. 6. ἢ ὄν.

48. Sed tum III. vide, quam absurdum sit, loca Rami Vocare Species Entis. Nam i. Genus debet homogeneum esse cum suis speciebus, quia in essentia specierum continetur. Argumentum verò toto genere differt à veris Entibus, quia est Ens rationis. Entibus autem rationis cum veris nihil commune præter nomen. Deinde Genus per se inest speciebus, nec abesse potest unquam. Consule Isagogen Porphyrianam. At Rami hæc species (causa v. g.) esse potest, ut tamen sine genere suo sit, & argumentum non sit. Porro: Quicquid de specie verum est, καὶ μέγας etiam de Genere verum. At de specie (quodam Causa, quodam item Effectu) verum quod vivat. Ergone quoddam argumentum Ramificum vivat?

49. Ens 2. ut reale est, ita reales vindicat sibi Species. Verum Rami Species bonam partem sunt intentionales. Provoco ad Conjugata, Notationem, Definitionem &c. Quin & addam 3. Entis incomplexi Species debent esse incomplexæ. Inter Rami Species locus etiam est Complexis v. g. Testimonio. 4. Species veræ ita distinguunt essentias rerum, ut repugnet uni contineri sub alia. At apud Ramum, quod sub causa locatur, mox sub Effectu, mox sub alijs collocabitur: felicior mehercule sive Metamorphosi, quam qualem Ovidius depinxit, aut μεταμφοσῶσ, quam Schola Pythagorica olim profiteri ausa fuit.

50. Ex

50. Ex quibus patet, accidentales tantum rerum diversitates per loca Logica distingui, non essentielles. Plura & alia hanc in rem scripta mihi in Hexade quaest. Philos. q. 3. th. 50. 51. seqq. ubi, nisi non placet, vide, & applica.

51. Patet ex dictis, familiam Metaphysicam Logicæ possessioni nullo sano Senatus Philosophici decreto adjudicari posse. Unde nec istud obscurum, Logicam & Metaphysicam esse disciplinas realiter distinctas. Illa est 1. intentionalis disciplina, atq; 2. è numero τῶν ὀφελειῶν: adeoq; etiam 3. inter res Utiles habenda. Hæc Contra 1. realis disciplina est, & Philosophiæ pars vera 2. sui gratia ac juris, adeoq; è numero Bonorum, quæ Arist. πρῶτα vocat; & Utilia necessariò non sunt ὑπωδῶς, etsi utilitatis fortè rādios supra ceterarū rerum horizontē spargere nunquā cessent.

52. Nec tamen negamus interim æqualem Log. & Metaph. latitudinem; non inficias imus, Utramq; in eodem versari Ente. Manifestò enim nimis Arist. I V. Metaph. t. 5. *ᾧ ἐστὶ τὸ αὐτὸ ἔργον ἐπέφευγε καὶ ἡ Διαλεκτικὴ τῆ Φιλοσοφίας. Φιλοσοφία* inquam, ad mentem interpretum Opt. Max. q; πρώτη. Verum observatu digna censeo, quæ subjungit; *Ἀλλὰ διαφέρει, φησὶ τῆς Διαλεκτικῆς τὰ πρόσω τῆς δυνάμεως. Καὶ ἐστὶ ἡ Διαλεκτικὴ θεωρητικὴ ᾧ ἐστὶ ὧν ἡ Φιλοσοφία θεωρητικὴ.* Dialectica & Philosophia (prima) versantur quidem in eodem genere, Subjecto sed tamen Ist hæc ab Illâ differit modo potestatis: Et quorum tentativa Dialectica est, horum Metaphysica est cognoscitiva.

53. De Modo ergò distinctionis facilis & aperta responsio. Juxta Arist. differunt 1. Metaphysica est θεωρητικὴ ostendendo affectiones de subjecto suo per causas &c. Dialectica sive Logica (Ramis pari hæc passū ambulant) *πειραχέει* tantum. 2. modo Facultatis, idq; vel 1. hōc sensu; quod Dialectica non sit demonstrativa; Metaphys. verò maxime: Adeoq; quā δύνανται, hæc major illâ. Vel 2. istò; ut dicat, Dialecticam posse in utramq; partem de re qualibet differere; Metaphys. verò non nisi alteram partem, quæ vera sit, confirmare. Atq; sic Dialect. quā facultatem, amplior majorq; evaserit.

54. Vultis aliter? Et distinctius meâ operâ? Differunt Logica & Metaphysica 1. Subjectis; sive Spectes 1. τὸ formale; quò inte-

B 3

grò di-

14 grō distant. Illa considerat Ens, quat. notionibus secundis sub-
stat: Hęc, quat. Ens. Adeoq; 2. hęc procedit. ἐπισημονικῶς; illa
non item. Sive spectes 2. ἄ materialē, & hujus conditiones. 1. In
Logica Ens debet esse tantum Subjectum operationis, adinstar
auri in aurificina; adeoq; 2. sufficit, si leviter & quasi per nebulam
ejus naturam sibi notam habeat Logicus. Hic verō est Subje-
ctum Cognitionis, ideoq; 2. necessum, ut accuratissimē explore-
tur. 3. Ibi accipitur prout in se habet potentiam obedientialem,
recipiendi ab extra, quę in se per naturam suam non possidet,
scil. noē nata secunda. Hic prout potentiam naturalem, & pro
naturę suę ratione ex se promit, & vicissim in se recipit obtinetq;
aff. ctiones per causas sive etiam rationes formales, de se demon-
strabiles. Ex quo patet 4. considerationem Entis esse ibi acciden-
talem tantum. Hic verō essentialē. Hoc Unum.

55. Differunt 2. Finibus. Nam Logicę finis internus (duplicem
namq; admittit adinstar cęterarum artium ministrantium, vide
Monlor. Præf. in Prio. Anal. & Confer. Arist. 1. Eth. c. 1.) Syllogismus;
Externus, Veritas in actu intentionali. At Metaph. finis est Scien-
tia entis quat. ens; adeoq; Veritas quidem, sed in actu exercito.
Definit E. hęc in Scientia & cognitione: At Log. sua præcepta
ad aliquid producendum dirigit. 3. Intentione. Sic v. g. unum,
verum, bonum, sic causas, necessitatem, contingentiam, ho-
rumq; explicat principia efficiendę scientię causa Metaphysicus.
Logicus non item. 4. Adjunctis 1. Dignitate. Metaph. est prin-
ceps, est domina, est præses & architectonica in genere Scientia-
rum. Logica ancillatur & huic & alijs. 2. Illa est bonum honora-
bile, & seipsō αἰρετὸν. 1. Metaph. t. 10. Logica inter τὰ ἀφελίμα,
adeoq; δι' ἄλλο ἀγαπώμερόν 2. 3. Necessitate. Illam per se &
propter se quærimus ἀπλῶς; Hanc non nisi κατὰ π. Satis!

56. Originem verō Scientię hujus ille accurate sibi perspe-
ctam habebit, qui non ignoraverit ea, quę Arist. 1. Metaph. c. 1. &
2. differit: prolixiora mediis fides quam ut Institutio nostri ratio
ea huc traducere patiatur omnia. Immo, qui ex 3. De an. intelle-
ctus nostri status diversos; habituum item naturam; & Cognitionis
humanę gradus pernoverit.

57. Ne nihil dicamus, ex t. 10. 1. Metaph. Causam notabimus
impulsivam, Admirationem nempe. Hęc est propter quam &
nunc

54
hunc & primò inceperunt (de Ente) Philosophari homines : du-
bitantes in initio de minus; pòst, de magis difficilibus. *ὅδε δὲ ἀπορῶν
καὶ θαυμάζων* videtur ignorare. Cujus signum amor iste fabu-
larum, quem quadantenus præ se fert Philosophus, cum de mi-
randis sint istæ. Ergo *ἂν τὸ θαυμάζειν*, & quod connexum
huic est, *τὸ φεύγειν τῆν ἀγνοίαν, ἐπιλοπέφθαι*, concludit Arist.

58. Strictius si intueri Efficientem velis, Principalem faciam,
ipsum Intellectum, doctorem sui ipsius, & fabricantem sibi spe-
cies intelligibiles è phantasmatibus. Pro Instrumentali autem,
cum Præceptoris verba, tum Picta in libris *ἑμοσώματα* erunt.

59. Materiam ex qua quærere noli: Nulla est, nec ullâ fuit.
Spuriam autem meritò censemus, quam Timpl. c. 1. q. 7. *ἀπει-
δέυτως* introducit; subnixus hypothesi, quam in Synodo erudi-
torum nullo Veritatis colore imbuet, de Metaphysica vel syste-
maticè vel etiam pro noticiâ certorum præceptorum, methodicè
dispositorum &c. considerata. Atq; ista tamen est, quâ adulari
sibi adeò potuit, ut errorem impingere Suaretio non erubesceret,
è tripode dicenti; Materialem causam agnoscere Metaph. nullam,
præter eam, quæ appelletur In qua. Et est nihil aliud hæc, quàm
ipsum Subjectum, cui ceu Accidentalibus formis inhæret Scientia
isthæc. Sic dictum *κατὰ τὴν ἀναλογίαν*. vide Actm. Bellovis. tr. 2.
c. 39. Restat Materia circa quam, quæ est objectum Metaphysices:
quo de mox.

60. De Formâ, agrè facturus, Timplero, verbo Suar. repe-
tam. Metaphysica ipsa cum quædam forma sit, non habet aliam
causam formalem, sed habet essentiam suam, seu rationem for-
malem. Habet etiam objectum, quod quat. speciem tribuit, ratio-
nem formæ habere dicitur; saltem extrinsecæ. Hæc ille f. 4. a. 1. In Ve-
nere cum cætera non posset, sandalium Momus damnâsse dicitur.
Ita hîc Timpl. Nec deest tamen, in quo Suarefius censionè videatur
mereri. Censionem inquam; quam apertè ostendit potentiarum,
habituumq; ratio germana. Involutam enim habent & illa & isti
intrinsecè (non extrinsecè) transcendentalem in essentia sua re-
spectum, ad actus, finesq; non tantum suos, sed & objecta. Et in
hac relatione omnis ipsorum formalis ratio, adeoq; essentia col-
locata est. Unde definiri quoq; non queunt finitione essentiali,
nisi transcendentalem illum insinues respectum. Quod ut possis,
ipsum.

16 ipsum exprimendum tibi objectum (v. g. Physica est scientia *corporeis naturalis* &c.) et si objectum ipsum, v. g. corpus naturale, Physicæ essentiam nimis ingrediatur, tanquam aliquid perpetuo-extrinsecum.

61. Sic E. & Metaphysica compositum quippiam vel ex materia & forma propriè dictis, vel ex objecto (Ente) & habitu aliquo, nequaquam esto: sed simplex forma est & essentia, quæ involuit non ipsum objectum secundum rem essentialiter, sed tamen relationem ad objectum actusq; suos. Relationem inquam transcendentalem, intrinsecamq; & sic cum ipsa Metaphys. in Categoriâ Qualitatis condescendentem.

62. De Fine facilis conjectura, & minime fallax ex Arist. 1. Metaph. c. 2. L. 2. Metaph. c. 1. Nempe Veritatis Contemplatio. Ignorantiæ enim fuga est, cur quaesita primitus t. 10. & de rebus operabilibus nequaquam agit, Suarez. disp. 1. l. 4. a. 2. ut nullo modo Practica esse possit Arist. sic passim. Tantum abest, ut Factiva 1. Metaph. c. 2. cum è *ῥησιώσεως ἐν τῷ εὐκταίῳ* sit.

63. Sed quod res est, dicere tamen fas & jus esto. Communis iste finis est, Speculativis omnibus, Institutum Aristotelis satis quidem probans eleganter: proprius autem atq; adæquatus Metaph. non est. Quamvis E. in Disciplinam hanc & quadret ipse, & ejus huic non disconvenient momenta: tamen hujus loci non est, nisi detreminationem adjungas in Subjecto paratam: ut nempe sit Veritatum cognitio, quæ de Ente, quærens est, haberi possunt.

64. Ad Objectum properabimus: majore nobis persequendum operâ, cum basis sit & fundamentum Scientiæ totius: & ignorantur cætera omnia, (ex eo quippe dependeant & per ejus naturam existant) si ipsum hoc lateat.

65. Præsupponitur autem illud in quavis Scientia, jubente Arist. 1. Post. t. 73. 75. 76. Item 2. post. 42. Et admittere artificem Demonstrationis, ait Averr. in 1. Post. 1. Phys. 2. De An. de Subjecto Quod sit: sive fuerit per se notum, sive in alia Disciplina monstratum. Cujus causa vera notata nobis th. 64. A qua Non-aberunt Zabar. Thom. & quem dixi, Averr. (et si assertionem ipsam aburantur & hic, 1. Phys. t. 83. & iste, in proœ. 2. Phys. & ille, 2. Phys. ad t. 6.) Aberunt autem & contradicunt Scotus Ant. Andr. 1. Metaph. q. 1. refutati à Zimara in Solut. Contr. XIV. 66. Nos

66. Nos de Ente acceptabimus è publico, quid nominis: & 17
quod sit, ostensuri id tantum, quod ex Instituti præscripto in lite
positum, Ens, quat. Ens esse Metaph. Subjectum.

67. Istud dum conamur, methodum sequentes Aristoteli fre-
quentatam i. Phys. de an. i. Metaph. c. 3. i. Eth. 2. Polit. &c. ab alio-
rum opinionibus telam ordiemur, ut benè quidem dicta (Arist.
os usurpo ex i. de an. t. 19.) accipiamus; si quid autem est dictum
non benè, evitemus. Condemnaturi scil. indictâ causâ neminem
eorum, qui sententijs à nobis distincti. Arbitros enim oportet
esse eos, qui veritatem sufficienter indicaturi, non Adversarios,
dicente Arist. i. de Cœ. t. 10. Et qui recte dijudicabimus ea quæ
hauri noverimus? Confer Arist. i. Ethic. Perer. l. 4. c. 1.

68. Prima E. Alpharabij sit, notata ab Alberto præf. Met. &
Arnis. in Epit. quem si habes, consule: imò quia non habes, hic
lege. Ille Deum Subjecti loco constituit. Sententiæ huic favere
Arist. videtur, ubi Met. vocat Theologiam 6. Met. t. 2. XI. Met.
c. 6. omniaq; in ea ad primam causam tanquam ad finem refe-
renda monet. Et quæso te, quorsum referenda quidditativa Dei
cognitio, si huc non spectat? Accidens est, quod Mathesis con-
siderat 12. Met. t. 44. Corpus autem naturale, à materiâ & formâ
instructum Physicus contemplatur, quale Deus non est. Superest
E. sola Metaph. cui opera illa exequenda.

69. At obstat tamen i. clarissimus IV. Met. t. 1. Et 2. ipsa Di-
sciplinæ hujus familia, in qua reperies non quæ solius Dei sint, sed
quæ Enti, quat. Ens, competunt: quæ Ens ipsum dividunt, Confer
VII. Met. t. 1. IX. Met. t. 1. Sic de Uno in Metaph. agendum,
putat IV. Met. t. 2. quia cum Ente convertitur. Sic prima prin-
cipia huic tum adjudicata i. post. t. 70. tum argumento vindicata
IV. Met. t. 5. ut pro eorundem veritate disputare ausus prolixè
fuerit dicto l. 4. Met. Taceo mille alia, quæ obstant.

70. Quia nec rationibus robur inest. Ad i. enim ex Scoto in
Rep. IV. Sent. q. 4. Denominationem dicimus factam ex primaria
Subjecti parte. 2. Ant. And. Jav. i. Met. q. 1. duplicem notant in
Subjecto primitatem, Adæquationis scil. & Perfectionis. Adæ-
quatum Subjectum Ens est, quat. ens: at perfectissimum, Deus
nobilissima Subjecti pars. Per-sanè non aliena hæc à stilo Arist.
distinctio. In i. namq; Prior. c. 1. Demonstrationem finem agno-
scis

scit Logica, non quod adequatus sit, sed quod ut Comm. explicat, principalior Logica scopus sit. Ad 2. concedimus, Deo peculiarem adscribendam Scientiam: qua de alijs.

71. Affinis Alfarabio Averr. esse communiter scribitur, Javello sc. 1. Metaph. q. 1. & cui non? ut Secundæ opinionis evadat, autor, quæ pro Subjecto venditat totam Abstractorum classem, Deum cum divinis mentibus. Fundamentum hujus in triplici Abstractionum genere repositum esse videtur, notô vel ipsis Philosophiæ Alphabetarijs: Abstractio nempe 1. Secundum rem & rationem à materia: 2. Secundum rationem tantum: & 3. abstractio à materia (non omni in, sed) signata seu individujs: quâ utitur Physicus, omnia sua considerans ut situm, hoc est, cum materia & motu 2. Phys. c. 2. t. 18. 19. Proponit eas Arist. IV. Met. & divisioni Scientiarum accommodat t. 2.

72. Verum peccat hæc opinio 1. in Arist. manifestò: vide IV. Met. t. 1. quem sapius totò repetit opere. 2. in Aver. ipsum, scribentem comm. in t. alleg. Subjectum Metaph. est Ens, quat. Ens. Et: subjectum Metaph. est Ens absolutum. Et hoc Ens ait 3. Zim. in Solut. adequatum subjectum est: intelligentias autem cum subjectum ait esse Averr. vult eas in Subjecto contineri tanquam Species seu partes, Contr. 2. VI. Metaph. Argumentum etiam 4. satis solidum non est. Quid enim 1. si negemus, distinctionem Scientiarum derivandam ex abstractione? Annon melior in modis considerandi posita ratio? Quid! 2. Si insufficientiæ argui possit, ut quartum asserendum sit genus, abstractorum nempe per indifferentiam? 5. Nec difficultas nulla circa locum IV. Metaph. qua de re videantur Interpretes, & nos monebimus in Collatione.

73. Succedit Opinio Tertia, Flandriæ 1. Met. q. 1. ponentis, Ens finitum, in Prædicamenta decem divisum. Deum enim ad Phys. l. 8. relegat. sub primi Motoris nomine consideratum. Entis etiam & non Dei principia, propria in Metaph. quæri, ex t. 1. IV. Met. & consimilibus satis putat manifestum. At inquam 1. Entis in univ. sumpti hic spectantur principia, affectionesque: 2. Verissimum; Dei, quat. talis, hic non investigari attributa: At restat considerandi Deum ratio alia, quat. scilicet, eas est, quam dum negant Fland. incipit esse falsus. Quin & 3. aliter eundem Physicus subscientiam suam vocat, nempe ut causa est, aliter Metaph. Confer in his Arist. IV. Metaph. t. 7. 8.

74. Bus

74. Buridanus eiectis Accidentibus Solam Substantiam ob- 19
trudere nobis conatur: deceptus procul dubio t. 5. VII. Met. ubi
de Substantijs & maximè & primùm perscrutandum asserit. Id
quod etiam repetit XII. Met. t. 1. adiecta causa, quia accidentia
Substantiarum affectiones sunt. Unde & paucis de illis: pluribus
de his egerit. Cui voci fidem facit ocularis Instituti & librorum
Aristotelicorum inspectio.

75. Verumenimverò contradicit opinio hæc t. Aristoteli non
uno modo. 1. $\kappa\tau'$ λέξιν. Vide IV. Met. t. 7. *Ἐπεὶ δὲ τῆς* Metaph. est
& *μόνον τῶν ἁπλοῦν ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπερχούτων.* 2. *Κατὰ Διόφαντον.*
IV. Metaph. t. 1. scribit Arist. Mathematicas scientias abscindere
Subiectum suum à Subiecto Metaph. ceu partem à toto. At, in-
quam, illud Quantitas est, & inter Accidentia primum. E. Dein. Io.
Post. c. 5. docet Arist. affectiones adæquatis suis Subiectis attri-
buendas. Unum, Verum, Bonum, Actus, Potentia &c. non in-
sunt adæquatè Substantiæ, sed & Accidentibus. Ergo. Et quis non
videt illam rerum in Met. tractandarum ordinationem, ab Arist.
factam IV. Met. t. 1. 2. 3. 4. 5. 6. quæ sole ostendit clarius meridiano,
omnia hic tradi Entis respectu, & quat. sunt Entis. Ergo, inquam,
non sunt seorsim Substantiæ quat. Substantia.

76. Philosopho non est ad pauca, sed plura respiciendum,
sicut monet alicubi Philosophus noster. Hujus neglectus erroris
in Buridano causa est: cui ad cætera quoq; respiciendum fuerat,
quæ præcedunt in Arist. opere Metaphysico, sequunturq;. Di-
cam breviter, quantum huic satis esse queat loco. Ens analo-
gum, sive $\alpha\phi'$ ἐπὶ τῶν $\psi\omega\delta\omega$. Talium verò isthæc natura,
ut per prius posteriora essentiam, & proinde quoq; affectiones ha-
beant. Unde quando illa, quæ communiter utriq; insunt, cognos-
cuntur de priori, jam virtualiter quoq; cognoscuntur de posteriori,
cum hoc priori inclusum sit. Hinc Arist. id in more positum,
attribuere famosiori analogato, quæ de analogo in communi con-
sideranda dicendaq; erant. Exemplum hujus est in 1. Phys. ubi
corporum corruptibilium principia: in libb. 2. 3. 4. 5. 6. affectiones
Sublunarium potius, quàm cælestium definit, ratus ex ha-
rum proportione facile posse easdem ad cælum transferri. Arnis.
Eadem ratione ad Substantiam magnâ transfert parte, quæ de
Ente in communi dicenda erant: Confer Arist. VII. Met. t. 2. 3.

C 2

IV. Met.

20. IV. Met. t. 2. Dein: licet concedamus, de Accid. agi in Met. propter substantias; tamen supersunt permulta, utriq; communia, atq; ideo communiter tractanda. 3. Substantia conceptus præcisus: à respectu, ad Accidentia quem obtinet, & sine quo definiti potest, per esse vid. suum absolutum. Ergo de Substantia, quæ talis, non demonstrantur accidentia. Vis probem? Nulla Scientia de jure distincte secundum quid - rei definit suum Subjectum. Provoco ad post. Analyt. At Metaph. de Substantia id tamen præstat. Ergo. Satin'!

77. Quintam jungo & Sextam compendij causa: quarum illa Subjectum constituit Ens latissimè sumptum, prout Entia realia cujusq; generis, & rationis: Hæc, exclusis entibus rationis, realia, per se, per accidens &c. retinet. Annon enim inquirunt, communis illorum omnium conceptus unus haberi possiet? Et quomodo distinguat Metaph. inter ista omnia, nisi & cognoscat? *Ἐξ τῆς ἀδωάτωρ* hoc unum, non obscure inveniunt Arist. 2. De an. t. 146.

78. Sed non difficiles reperitur responsionis hic tres. Nam 1. Entia rationis umbræ tantum ac defectus Entium sunt, ut patet in notionib. secundis, in negatione, relatione ficta, si excutias. Adeoq; 2. non sunt per se, nec essentiam, nisi in intellectu, idq; objective tantum habeant. Unde 3. fuit istud, quod Arist. de Entis latitudine propè confitetur IV. Met. c. 2. eam scil. tantam esse, ut ad æquivocationem abeat. Quid ergo? Æquivocum est: At horum non datur scientia, cum nullas de se spargant affectiones demonstrabiles. Non - Entia sunt, quæ rationis dicuntur. E. realis disciplinæ Subjectum (vel pars hujus) esse non possunt. Per se intelligibilia non sunt. E. nec scientifica sunt. Sed distinguit tamen a jure, ea intellectus à Realibus? Audi! ut visus tenebras à luce; non quod utramq; apprehendat tradatq; disciplina, sed quod unum cognoscat, alterum velut diversum, immò adversum ac sibi minimè cognoscibile relinquat omittatque.

79. Ad Entia per accidens quod spectat, ea 1. conceptis verbis ab Arist. ex agro Metaph. ejecta IV. Met. t. 8. Hujus 2. causam reddit Averroes hanc, quod certam determinatamq; causam non habeant. Ergo, inquam, sciri non possunt, cum scientia rei per causam cognitio sit I. post. c. 2. Placet 3. Thomæ discursum adscribere Arn. nostri propè verbis, Eatenus aliquid Ens est, quat.

unum

unum est; cum Unitas sit certissimum Entis consequens. At entia 21
per accid. non sunt unum per se extra intellectum, quia v. g. ho-
mo & albus sunt duæ res distinctæ, quas tamen in unum mens
nostra conceptum cogit. Ergo nec sunt per se sine adjumento
mentis nostræ Entia; adeoq; nec à Metaph. considerari possunt;
nisi fortean separentur, & unumquodq; singulatim pro se, ut per
se est, ita & sub considerationem veniat.

80. Succedit opinio Septima, quam Aristotelis esse commu-
niter scribunt Interpretes, & defendunt ipsi. Vid. Scot. 1. Met. q. 1.
Jav. q. 1. Jand. Ægid. Sone. Ant. Andr. item q. 1. Fons. 4. Metaph.
c. 1. q. 1. Suar. disp. 1. s. 1. 2. Cujus verba adscribo, ut de omnium
sententiâ constet. Dico inquit s. 2. art. 11. Metaph. ens considerat,
in quantum Ens & proprietates, quæ ipsi, ut sic, per se conveniunt,
non sistit autem in præcisa, & quasi actuali ratione Entis ut sic,
sed ad aliquam inferiora consideranda descendit secundum pro-
prias eorum rationes. Ecquæ verò ista inferiora? Resp. Suar.
art. 14. Entia seu rationes Entium particulares illæ, quæ non nisi
in rebus immaterialibus reperiri possunt: ut est communis ratio
Substantiæ immaterialis; ratio primæ seu increatæ substantiæ; Spi-
ritus item creati & omnium Specierum seu intelligentiarum, quæ
sub ipso continentur.

81. Non longè abit ab hac è modernis C. L. Picc. in suâ Isäg.
c. 26. ubi Subjectum Met. constituit Ens quæ Ens sic, ut sumat sibi
id, quod primum est primò, nempe Deum Opt. Max. Quia verò
is est prima Substantia & primum ens, ideò Philolopus h. l. de
primis quoq; Entis affectionibus agit, quæ & Deo attribuuntur &
secundariò etiam cæteris Entibus insunt. Hæc ille.

82. Sententia hæc 1. quæ partem primam Vera est. Ponit enim
subjectum Met. esse Ens, quæ ens. Constat hoc evidenter satis ex
hactenus ultro citroq; agitatis opinionibus, quæ notanda, repeten-
daq; cuivis relinquo. Id huic loco satis, si non adferamus nulla. Est
1. Discipl. hujus ἔργον prima & univ. principia tradere, Arist. 1. Met.
At principia Subjecto suo exæquata esse debent. E. & Subjectum
erit Universalissimum. 2. Eadem Affectionum conditio est; quæ de-
monstrabiles sunt non de hoc aut illo Ente examissim, sed de toto
Ente in genere. E. Quin & 3. nisi Subj. generalissimum seu commu-
nissimū (non pugnotecū post Scegk. & Sim. Simon. de verbis pu-
gnam)

quam) obtineat Metaph. non erit hæc prima Philosophia. Absurdum posterius, & contra Arist. contra communem Philosophantium consensum, quo honorario Sapientiae titulo jam pridem dotata fuit, quem injustè possidebit, & tueri ipsa non poterit, nisi sit Summa & princeps in genere Scientiarum. Confer VI. Eth. c. 7 Connexionis autem satis firmus nexus. Ex Universalitate enim Subjecti, Arist. primitatem Scientiae aestimare, colligo ex VI. Metaph. §. 3. Scotus, & Scoristarum primus Ant. Andr. 1. Met. q. 1. ex principijs eandem derivare videntur. Quibus, ut non repugno, sic jungo utramq; in hac causa non sine aliquo assertio- nis presentis munimento. 4. Soncinatis argumentum omittere non possum. Hæ propositiones: Deus est unus. Deus est bonus: est actus, veræ sunt & demonstrabiles. Non demonstrantur verò per propria Dei principia (sic enim de alijs rebus ostendi non possent) Ergo per communia, quæ in Demonstratione Particulari esse necesse est. Conclusio autem Demonstrationis particularis præsupponit semper aliam propositionem priorem & immediatorem, continentem Subjectum adæquatum, cujus respectu eadem affectio inest particul. Subjecto, eò, quod Universalis pars est. Sic hæc: Deus est bonus, præsupponit aliam: Ens est bonum, quia bonitas de Deo dicitur non quat. Deus, sed quat. ens est. *Ar.*

83. II. Quæ partem posteriorem, Falsa est. Nam I. rectè Flan- dria, Dei considerationem, quæ Deus non esse hic homogeniam, quia sub modo considerandi (expressè ab Arist. IV. Met. & alibi posito) neutiquam continetur. 2. Metaph. principia respectu Dei sunt Universalia principia. At hæc non possunt polliceri, nedum parere scientiam rei particularis, nisi per accidens 1. post. t. 67. Quid! Quod 3. Ens indifferens sit ad materiata & immateriata, adeoq; ratio reddi non possit, cur ad immateriata descendere Me- taphysicæ liceat, & non pari ad Materiata jure?

84. Sed dicamus de hoc argumento plenius. Scholastici communiter sic. Ens est indifferens ad Materialia & Imateria- lia. E. est immateriatum secundum rem & rationem. Quod ut tueantur, quærunt suffugia varia. Thom. præc. tum & VI. Met. in phrasi, esse abstractum secundum rem & rationem, quod nempe non tantum de ijs dicatur, quæ nunquam in materia esse queunt, sed & his, quæ possunt esse sine materia, ut Ens commu-

DC.

85. Arant vitulâ hâc Sone. Suar. Conimbr. Qui posteriores ad- 23
dere non erubuerunt, tractationem materiæ & Categoriarum ad
divisivam duontaxat pertinere cognitionem, esseq; imperfectâ, per-
functoriam. Scorus, licet re ipsa, ait, non sint abstracta omnia, ab-
strahuntur tamen secundum cõsiderationem, à motu & à quanto,
& per cõsequens, à materia. Premit vestigia hæc Ant. And. q. 1. proce-

85. Resp. breviter cum Arn. 1. Mala consecutio est. Si enim
indifferens, non habebit majorem ad unum, quàm ad alterum,
inclinationem: adeoq; si tibi concessum concludere, Ens esse ab-
stratum secundum rem & rationem; mihi licebit quoq; idem ap-
pellare materialium, quia ad hoc etiam inclinationem habet. 2.
Κρησφορεῖς illis nullum inest robur: imò refutaveris facilè, si
notes i. ab Arist. l. 7. & 8. Metaph. Substantiam materialem *ἔστω-
δῶς*: ipsam materiam *ἀπλῶς*: novem prædicamenta posteriora,
quæ in materiæ potissimum reperiuntur, *ἀκρῶς* tractari. Vi-
de Aristotelem: intueri nativum Metaph. & proprium ingenium;
nisi certum est, quod dixi, nolo mihi posthac quisquam duarum
rerum quidquam creduat, ut ait Ille: Sed annon hæc ipsa talia,
ut à materia & motu abstrahi prorsus non possint? An materiam
abstrahes à se ipsa? Absurdum! 3. Non posse dari Disciplinam
aliam, in qua Materia & Species Entis, si hic perfunctoriè, con-
siderentur accuratius. 4. Fore ut nihil per se & absolute traditum
sit ab Arist. in Metaph. nisi quod in XII. qui est de abstractis. 5.
falsum est, Divisivam rerum cognitionem in Scientijs esse per-
functoriam: Item 6. falsum, Prædic. hic proponi tantum ut di-
vidunt Ens, sed perfectè per suas Species à summo genere ad in-
fima Individua pertractantur: non neglectis etiam proprietati-
bus, ut totum negotium completum sit. 7. Arist. etiam Formæ ma-
teriæ seu Physicæ considerationem Metaphysicæ rescribit. Quo
sane quid ineptius, quid vanius fieri ab Arist. potuisset, si ibi per-
functoria ejus *ἐργασία*?

86. Ex quibus ita discussis, jacta Octavæ & ultimæ (Timpl. n.
non est cur moremur, cum & manifestò ineptiat, & Censuram
ipsi pararit J. M. in Parr.) opinioni fundamenta: quam quia ve-
ritati consentaneam arbitramur, verbis tribus, sed tamen integrè
adscribere placet. Nempè Subjectum Metaph. est ens, quat. ens.

87. Quæ ut ab incurfibus adversantium quorundam telorum

tuta,

24 tuta, sit, notabimus 1. Entis partem præcipuam esse Deum. Adeoq;
2. horsum Dei Spectare considerationem, quat. ens, & affectiones
subit analogicè communes cum rebus cæteris. Cujus quoq; 3. res-
pectu reliquis dignitate antestet disciplinis, quæ Dei Entitatem
non attingunt. 4. Inclusio autem ista Dei in Met. Subjecto, (Ente)
potestativa sive potentiz est, non eminentiz. Ut qui eam Nobil-
itati divinæ adversam putet, insigniter cum Scoto 1. Met. q. 1.
alucinetur. Immò 5. Nobilitas Scientiæ æstimanda venit vel ex
objecto, vel modo versandi circa objectum. Si illud; nobilior
est, quæ meliorum & ὑμωτέρων: Sin hunc; præstantior, quæ cer-
tior. Applica ad rem præsentem, & videris, modo posteriori ante-
ponendam Metaphysicam, cum prima tradat principia, omniaq;
sciat immediatè. Scientia verò de Deo non habet ad singula de-
monstranda *περὶ τὰς ἀρχάς*. Tandem 6. compendiò dicam. Met.
est Patronus, est refugium, est *θεργίον καὶ τίλος* cæterarum Disci-
plinarum, quas defendit & in parrocinium recipit impugnatas,
sede motas restituit, asseritq;. Quorum nihil aliarum aliqua
præstare ipsi potest.

88. Sed abrumpo, & non pauca in hanc rem prætereo. Cau-
sam ecquis non videat; quos ab initio proposui mihi, fines id faci-
unt. At Modum considerandi, formam Subjecti nostri, properamus.

89. Hanc cum neglexisset Ramus, in tam turpem Metaph.
& Logicæ confusionem delapsus est. Omainò E. necessaria ista:
Arist. exemplò, qui cum dixisset Topicam Sophisticamq; cum Me-
taph. in eodem Ente versari, statim subjungit diversitates ex modo
considerandi, quod Topica & Sophistica doceant rationem proba-
biliter fallaciterq; disputandi de omnibus rebus: Philosophia
verò promittat de ijs scientiam.

90. Insinatur autem ab Arist. & asseclis ejus particulis: Quat.
Ens. Ut ita completum Metaph. Subjectum sit Ens, quat. ens.

91. Vox Quatenus accipitur 1. Reduplicativè: reduplicando
formalem termini rationem, cui apponitur. 2. Specificativè:
modificando duntaxat eundem. Sic Scot. Ant. Andr. Iav. Aliter
hâc in re versatur Aquarius, de quo aliàs.

92. Nunc noto, hâc accipi reduplicativè; ut sensus sit, sub
formali ratione Entis omnia in Metaphysicis considerari. Hinc
lucem inferimus verbis Averrhois dicentis: Ens absolutè sum-
ptum esse Metaphys. Subjectum.

Arant vitulâ hâc Sonc. Suar. Conimbr. Q
dere non erubuerunt, tractationem materiae &
divisivam duobus pertinere cognitionem, effec
functoriam. Scotus, licet re ipsa, ait, non sint ab
strahantur tamen secundum considerationem, à
& per consequens, à materia. Premit vestigia hæc.

85. Resp. breviter cum Arn. 1. Mala conse
indifferens, non habebit majorem ad unum, q
inclinationem: adeoq; si tibi concessum conclu
stratum secundum rem & rationem; mihi liceb
pellare materialium, quia ad hoc etiam inclinatio
Κρησ Φυζέσις illis nullum inest robur: imò ref
notes 1. ab Arist. 1. 7. & 8. Metaph. Substantiam
δῶς: ipsam materiam ἀπλῶς: novem prædicat
quæ in materialis potissimum reperiuntur, ex
de Aristotelem: intueri nativum Metaph. & pro
nisi certum est, quod dixi, nolo mihi post hæc
rerum quidquam creduat, ut ait Ille: Sed an
ut à materia & motu abstrahi prorsus non possit
abstrahes à se ipsa? Absurdum! 3. Non posse
aliam, in qua Materia & Species Entis, si hic p
siderentur accuratius. 4. Fore ut nihil per se &
sit ab Arist. in Metaph. nisi quod in XII. quie
falsum est, Divisivam rerum cognitionem in
functoriam. Item 6. falsum, Prædic. hic propo
vidunt Ens, sed perfectè per suas Species à fun
sima Individua pertractantur: non neglectis e
bus, ut totum negotium completum sit. 7. Arist.
teriatæ seu Physicæ considerationem Metaphysi
sane quid ineptius, quid vanius fieri ab Arist. po
functoria ejus ἐργασία?

86. Ex quibus ita discussis, jacta Octavæ &
non est cur moremur, cum & manifestò inepti
ipso paratit J. M. in Part.) opinioni fundament
gitati consentaneam arbitramur, verbis tribus, s
adscribere placet. Nempè Subjectum Metaph.

87. Quæ ut ab incurribus adversantium quo

ad- 23
ad
per-
ab-
ro,
oc.
im
m.
ab-
ap-
2.
, si
na-
ora,
Vi-
um;
um
lie,
am
m
on-
um
54
per-
di-
in-
ati-
na-
Quo
per-
l.n.
am
ve-
grè
ns.
um
ata,